ROCZNIKI POLSKIEGO TOWARZYSTWA MATEMATYCZNEGO
Seria II: WIADOMOŚCI MATEMATYCZNE XIV (1972)

wmptm 1897

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Działalność Polskiego Towarzystwa Matematycznego w roku 1970(*)

Rok 1970 był okresem wzmożonej aktywności PTM. Najważniejszymi wydarzeniami były niewątpliwie:

1. Zwołanie, wspólnie z Komitetem Nauk Matematycznych PAN, X Zjazdu matematyków polskich w Katowicach, poświęconego zagadnieniom matematyki stosowanej.

2. Włączenie do PTM dużej grupy matematyków zatrudnionych w gospodarce narodowej.

3. Powołanie Komisji do spraw zastosowań matematyki.

W ten sposób zapoczątkowana została działalność, która znacznie zwiększy rolę Towarzystwa i jego oddziaływanie społeczne. Podjęte zostały ważne kroki, których realizacja wymagać będzie dalszego działania w latach następnych. Po raz pierwszy zainicjowana została na dużą skalę ścisła współpraca PTM z Komitetem Nauk Matematycznych. Ta forma działalności Towarzystwa okazała się bardzo trafna i powinna być kontynuowana w przyszłości.

Z innych ważnych wydarzeń w okresie sprawozdawczym wymienić należy:

4. Powołanie Komisji wydawnictw matematycznych, która opracowała plan działalności w zakresie inicjatywy wydawniczej i podnoszenia poziomu naukowego publikacji matematycznych (por. punkt XI).

5. Wystąpienie z inicjatywą zwołania ogólnokrajowej konferencji w sprawie kształcenia matematyków i kadry badawczej (wspólnie z Ministerstwem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego i Komitetem Nauk Matematycznych PAN) (p. VII.2).

6. Podjęcie przygotowań do powołania III serii „Roczników PTM" poświęconej matematyce stosowanej (XI.2).

7. Porozumienie się z Polskim Towarzystwem Fizycznym w sprawie utworzenia matematyczno-fizycznego dwumiesięcznika dla młodzieży szkolnej (p. XI.3).

8. Urządzenie składnicy wydawnictw matematycznych we Wrocławiu w ścisłej współpracy z Zarządem tamtejszego Oddziału. Składnica ta ma

(*) Opracowane na podstawie Sprawozdania Zarządu Głównego PTM.

duże znaczenie dla zaopatrywania bibliotek krajowych i zagranicznych, a także da PTM dodatkowe środki finansowe (p. XI.5).

9. Przygotowanie podstaw prawnych przyjmowania zapisów członków wspierających. Oczekuje się, że instytucja członków wspierających stworzy większe możliwości nawiązania bliższej współpracy z zakładami przemysłowymi, co jest szczególnie ważne wobec włączenia do PTM matematyków zatrudnionych w przemyśle.

10. Ufundowanie corocznych nagród z zakresu matematyki stosowanej.

11. Utworzenie nowego, jedenastego Oddziału PTM w Białymstoku (Białystok, ul. Mickiewicza 1, pok. 66). Oddział, mający 13 członków założycieli, został powołany przez Zarząd Główny dnia 28. XI. 1970 r.

Poza tym Towarzystwo kontynuowało w zwykłych rozmiarach dotychczasowe formy swej działalności: posiedzenia naukowe Oddziałów, wymianę prelegentów, akcję popularyzacyjną, działalność wydawniczą, Olimpiadę Matematyczną, prace poszczególnych Komisji itp.

W roku 1970 liczba członków PTM wzrosła o prawie 200 osób, osiągając liczbę 1102 osób. Oddział Warszawski liczy prawie 250 członków; Oddziały Górnośląski, Krakowski i Łódzki przekroczyły liczbę 100 członków, a Oddziały Wrocławski, Poznański, Gdański i Szczeciński są bliskie tej liczby. Istnieje tendencja dalszego wzrostu liczebnego Towarzystwa.

Stały wzrost aktywności PTM i wzrost liczebny Oddziałów powoduje pewne zmiany organizacyjne w działalności Oddziałów. Niektóre Zarządy Oddziałów powołały stałe komisje do określonych celów. W Oddziale Górnośląskim działają Komisje współpracy ze szkolnictwem średnim, zastosowań matematyki i współpracy z przemysłem, informacyjne, popularyzacji matematyki i historyczna; w Oddziale Poznańskim — organizacji odczytów naukowych, organizacji odczytów popularnonaukowych i współpracy ze szkolnictwem; prawie we wszystkich Oddziałach działają Komisje współpracy ze szkolnictwem i popularyzacji matematyki, a w dwóch Oddziałach, Wrocławskim i Toruńskim, Komisje organizujące konkursy studenckie (komisje orzekające). Powołanie Komisji znacznie zwiększyło działalność Oddziałów; przekonywającym dowodem tego są sprawozdania Zarządów Oddziałów Poznańskiego i Górnośląskiego. Włączenie do PTM dużej grupy matematyków zatrudnionych w gospodarce i przemyśle będzie wymagało prawdopodobnie wypracowania nowych form organizacyjnych dla tej grupy członków, jak np. koła matematyków pracujących w zastosowaniach przy poszczególnych Oddziałach.

Jednym z głównych zadań PTM w najbliższej przyszłości będzie realizacja uchwał X Zjazdu Matematyków Polskich.

SPRAWOZDANIE SZCZEGÓŁOWE

W roku 1970 odbyły się 2 posiedzenia Zarządu Głównego (24. VI. w Katowicach i 28. XI. w Warszawie), 12 posiedzeń Prezydium Zarządu Głównego; w tym jedno posiedzenie wspólnie z Prezydium Komitetu Nauk Matematycznych PAN w sprawie X Zjazdu Matematyków Polskich w Katowicach. Walne Zgromadzenie PTM obradowało w dniu 27. VI. w Katowicach.

I. Skład nowo powołanych Komisji. Członkowie PTM

Komisja zastosowań matematyki: Prezydium Komisji: Jan Oderfeld — przewodniczący, Józef Łukaszewicz, Andrzej Wakulicz — zastępcy przewodniczącego, Eugeniusz Fidelis, Michał Iglewski, Tadeusz Iwiński, Jerzy Łoś. Członkowie Komisji: Jan Chylla, Jerzy Danda, Jerzy Ejsmund, Ryszard Jajte, Władysław Jarominek, Thanasis Kamburelis, Franciszek Klimurczyk, Edmund Knitter, Jerzy Kordylowski, Anna Królikowska, Leon Łukaszewicz, Włodzimierz Ostalski, Zdzisław Pawlak, Ryszard Pogorzelski, Stefan Roguski, Adam Rybarski, Jan Rzytka, Bogdan Skalmierski, Zenon Szoda, Józef Szura, Andrzej Turowicz, Henryk Wiśniewski, Światomir Ząbek.

Komisja wydawnicza: Marceli Stark — przewodniczący, Czesław Bessaga, Bogdan Bojarski, Zbigniew Ciesielski, Ryszard Engelking, Włodzimierz Krysicki, Stanisław Łojasiewicz, Józef Łukaszewicz, Zdzisław Opial, Czesław Ryll-Nardzewski i Andrzej Wakulicz.

W roku 1970 zmarli następujący członkowie PTM: Włodzimierz Bodanko, Mirosław Mochnacki, Roman Ingarden i Seweryn Romanowski.

Ogólna kwota zadłużenia członków z tytułu niezapłaconych składek wzrosła o 3110 zł w stosunku do roku poprzedniego, a więc o 25% (prawie tyle wynosi przyrost członków). Zadłużenie to dotyczy głównie roku 1970, a tylko w 55 przypadkach lat 1966-1969, co wskazuje na możliwość szybkiego zlikwidowania tych zaległości.

II. Działalność naukowa

1. Posiedzenia naukowe w Oddziałach. Na posiedzeniach tych oraz na Zjeździe Katowickim wygłoszono ogółem 192 odczyty.

Godna podkreślenia jest działalność Zarządu Oddziału Poznańskiego, który zorganizował 44 odczyty; jest to największa liczba odczytów, jaką w ciągu jednego roku zorganizował kiedykolwiek jeden Oddział PTM. Oddział Poznański wykazał się wyjątkowo dużą aktywnością również i w innych dziedzinach działalności naszego Towarzystwa. Zarządy Od-

Oddział	Liczba posiedzeń	Liczba odczytów	Przeciętna frekwencja	Prelegenci delegowani przez Oddział	Prelegenci polscy zaproszeni przez Oddział
Białostocki	1	1	12	—	—
Gdański	16	16	15	3	10
Górnośląski	22	22	15	4	6
Krakowski	7	7	14	8	—
Lubelski	13	13	13	3	8
Łódzki	16	17	26	1	6
Poznański	44	44	18	5	15
Szczeciński	6	7	12	—	5
Toruński	10	10	10	10	4
Warszawski	28	28	25	20	9
Wrocławski	22	23	24	19	10
Zjazd Katowicki	7	26	547 uczestników		
Razem	170	192		73	73

działów Górnośląskiego, Warszawskiego i Wrocławskiego utrzymują tradycję cotygodniowych posiedzeń naukowych.

Podobnie jak w latach poprzednich utrzymuje się silna tendencja urządzania odczytów matematyków spoza własnego środowiska naukowego. Na 166 odczytów, które zorganizowały Zarządy Oddziałów, 73 (a więc 44%) wygłosili prelegenci przyjezdni; prócz tego matematycy z zagranicy wygłosili 46 odczytów.

2. Konkursy i nagrody naukowe. Jury głównych nagród PTM obradowało 19 grudnia 1970 r. Zarządy Oddziałów zgłosiły 10 kandydatów. Przyznano 3 nagrody za rok 1970 po 7 tysięcy złotych, mianowicie: nagrodę im. S. Banacha — Romanowi Dudzie, nagrodę im. S. Mazurkiewicza — Karolowi Siekluckiemu i nagrodę im. S. Zaremby — Andrzejowi Krzywickiemu.

Zarząd Główny na posiedzeniu w dniu 28 listopada przyznał nagrody dla młodych matematyków. Spośród 13 kandydatów nagrody po 4 tysiące złotych otrzymali następujący koledzy: Tadeusz Józefiak (Toruń), Jacek Komorowski (Warszawa), Janusz Matkowski (Katowice), Ernest Płonka (Wrocław), Henryk Toruńczyk (Warszawa), Jan Waszkiewicz (Wrocław) i Antoni Wawrzyńczyk (Warszawa).

Nagrody studenckie ufundowało Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego (12 000 zł), Komitet Nauki i Techniki (6000 zł) i Naczelna Organizacja Techniczna (2000 zł). Odbyły się dwa konkursy: toruński i wrocławski.

Na XIV studencki konkurs im. J. Marcinkiewicza, organizowany przez Zarząd Oddziału Toruńskiego, nadesłano 19 prac. Jury nagród w składzie kol.: L. Jeśmanowicz, S. Balcerzyk, Z. Ciesielcki i J. Lipiński przyznało w dniu 23 czerwca następujące nagrody: trzy pierwsze nagrody po 1500 zł — Tadeuszowi Figlowi, Henrykowi Iwańcowi i Przemysławowi Wojtaszczykowi (UW); trzy drugie po 1000 zł — Piotrowi Mincowi (UW), Andrzejowi Proszyńskiemu (UMK) i Jerzemu Ryllowi (UW); cztery trzecie nagrody po 800 zł — Andrzejowi Kłopotowskiemu (UMK), Bogdanowi Lisowi (UAM), Witoldowi Rzymowskiemu (UMSC) i Markowi Zdunowi (UŚl). Przyznano również wyróżnienia (z nagrodą po 500 zł) — Krzysztofowi Nowińskiemu (UW) i Zbigniewowi Rasiowi (UW). Nagrody zostały wręczone na posiedzeniu Walnego Zgromadzenia PTM w Katowicach.

Na konkursy na najlepszą pracę studencką z teorii prawdopodobieństwa i zastosowań matematyki, organizowane przez Zarząd Oddziału Wrocławskiego, w roku 1970 nadesano 7 prac. Komisja orzekająca tych konkursów w składzie kolegów: J. Łukaszewicz, K. Florek, I. Kopocińska, B. Kopociński, J. Kucharczyk, K. Urbanik i W. Woyczyński — przyznała następujące nagrody: dwie nagrody pierwsze po 2500 zł — Andrzejowi Ludwikowi Dąbrowskiemu (UWr) i Janowi Koziarze (UMCS); nagrodę drugiego stopnia w wysokości 1500 zł Beacie Lesisz (UW); nagrodę trzeciego stopnia w wysokości 1000 zł — Zdzisławowi Rychlikowi (UMCS) oraz wyróżnienie i 500 zł — Tomaszowi Ciecielskiemu (PW).

III. Dziesiąty Zjazd Matematyków Polskich [1]

W dniach 23-26. VI. 1970 odbył się w Katowicach X Zjazd Matematyków Polskich poświęcony wyłącznie zagadnieniom matematyki stosowanej. Zjazd był wspólnym dziełem PTM i Komitetu Nauk Matematycznych PAN. Gospodarzem Zjazdu był Zarząd Oddziału Górnośląskiego PTM pod przewodnictwem prezesa, kol. M. Kucharzewskiego; całokształtem prac organizacyjnych kierowała kol. S. Krasińska i K. Skornik. W Zjeździe wzięło udział 547 uczestników, w tym 267 członków PTM, 273 matematyków zatrudnionych w różnych gałęziach gospodarki, nie będących członkami Towarzystwa, oraz 7 gości zagranicznych. Obrady Zjazdu toczyły się w Domu Kultury Huty „Baildon". Zjazd poprzedziło posiedzenie Komitetu Nauk Matematycznych PAN w Katowicach; następnego dnia po Zjeździe odbyło się w Katowicach Walne Zgromadzenie PTM.

Komisja postulatów i wniosków pod przewodnictwem kol. J. Łosia wyłoniła pięć następujących podkomisji: 1) informacji naukowej i wydawnictw, 2) programów szkół wyższych, 3) aktualizacji wykształcenia,

---

[1] Por. Wiadom. Mat. XIII, str. 73–90.

4) efektywności pracy i usytuowania matematyka w zawodzie oraz 5) spraw organizacyjnych.

Rezultatem prac Komisji i jej podkomisji jest uchwalony na końcowym posiedzeniu plenarnym Zjazdu dokument pt. „Postulaty i wnioski X Zjazdu Matematyków Polskich", który został opublikowany przez PTM w postaci broszury. Jedną z głównych uchwał była decyzja włączenia do PTM szerokiej grupy matematyków zatrudnionych w zastosowaniach.

Dużej pomocy w organizowaniu Zjazdu udzielił Komitet Wojewódzki PZPR w Katowicach. Ówczesny pierwszy sekretarz KW PZPR w Katowicach Edward Gierek przyjął w dniu 22. VI. 1970 r. sześcioosobową delegację matematyków polskich oraz zaprosił ogół matematyków na spotkanie z przedstawicielami władz partyjnych i państwowych w Domu Turysty w WPKiW w Chorzowie, na którym wygłosił przemówienie. W imieniu matematyków odpowiedział kol. K. Kuratowski. Spotkanie połączone było ze wspólną kolacją, na zakończenie której żartobliwe przemówienie wygłosił prezes PTM, kol. R. Sikorski.

IV. Działalność PTM w zakresie zastosowań matematyki

Komisja do spraw zastosowań matematyki odbyła posiedzenie 1 grudnia 1970 r. z udziałem prezesa PTM i stałego przedstawiciela Komitetu Nauki i Techniki — prof. Władysława Jarominka. Posiedzenie głównie było poświęcone przeglądowi uchwał X Zjazdu Katowickiego i ustaleniu programu działalności Komisji. Powołano zespół w osobach kolegów E. Knittera i J. Szuby, który przygotuje referat o zawodzie matematyka zatrudnionego w zastosowaniach. Referat ten będzie przedyskutowany na Komisji, a uzyskane w ten sposób wnioski staną się m. in. podstawą dla inicjatywy PTM w sprawach prawnych.

V. Działalność PTM na terenie szkolnictwa wyższego

1. Zespół I Komisji Szkolnictwa Wyższego PTM odbył w 1970 r. trzy posiedzenia: 21 lutego, 16 kwietnia i 5 grudnia. Zajmowano się następującymi sprawami:

a) koncepcją wykładów telewizyjnych z matematyki dla słuchaczy wyższych szkół technicznych pod nazwą „Politechnika Telewizyjna";

b) zmianami w programach matematyki dla wyższych szkół technicznych w związku ze zmianami programów dla szkół średnich;

c) wymianą doświadczeń w zakresie organizacji nauczania matematyki w warunkach nowej struktury wyższych szkół technicznych.

Uzgodniono, że po ustaleniu opinii Zespołu w każdej z omawianych kwestii sporządzona będzie notatka, którą przewodniczący prześle do

zainteresowanych instytucji. Dwie takie notatki przesłano do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego (sprawa „Politechniki Telewizyjnej" i sprawa egzaminów wstępnych), a jedną do Komitetu d/s Radia i Telewizji. Dalsze notatki są w opracowaniu.

Wstęp do dyskusji stanowiły przygotowane uprzednio przez członków Zespołu referaty, które opracowali koledzy Włodzimierz Krysicki, Roman Leitner, Tadeusz Huskowski, Henryk Wiśniewski i Wojciech Żakowski.

2. Zespół II Komisji Szkolnictwa Wyższego odbył dwa posiedzenia w roku sprawozdawczym. Pierwsze posiedzenie miało miejsce w Katowicach w dniu 25 czerwca 1970 r. w czasie X Zjazdu Matematyków Polskich. Przedyskutowano różne zagadnienia dotyczące metod kształcenia matematyków dla działalności naukowej, pracy w szkolnictwie i w różnych dziedzinach gospodarki narodowej. Uznano za pożądane zwołanie w tych sprawach konferencji.

Na posiedzeniu odbytym w Warszawie 28 listopada podjęto dyskusję zapoczątkowaną na poprzednim posiedzeniu i postanowiono zorganizować w pierwszym półroczu 1971 r., we współpracy z Ministerstwem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz z Komitetem Nauk Matematycznych PAN, ogólnopolską konferencję w Warszawie, poświęconą kształceniu matematyków i kadry badawczej. Powołano na przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego kol. J. Szarskiego, a na jego zastępcę kol. B. Bojarskiego. Ponadto powołano następujące zespoły robocze: 1) do spraw sekcji ogólnej, kształcenia nauczycieli oraz spraw WSN-ów, 2) kształcenia kadry badawczej, 3) zastosowań matematyki i sekcji numerycznej oraz 4) ogólnoorganizacyjnych studiów matematyki.

VI. Działalność PTM na terenie szkolnictwa średniego

1. Działalność Komisji podręczników szkolnych. Plenarnych posiedzeń nie zorganizowano. Z okazji zjazdu w Katowicach odbyło się zebranie zespołu do spraw geometrii poświęcone roboczej dyskusji nad konspektem podręcznika L. Dubikajtisa.

Szczególną troską otoczono podręcznik W. Szlenka „Rachunek prawdopodobieństwa" dla klasy IV. Przy pomocy finansowej Wojewódzkiego Okręgowego Ośrodka Metodycznego w Warszawie Komisja powieliła rozwiązania trudniejszych zadań z tego podręcznika (opracowane przez autora), w które zaopatrzono część nauczycieli.

Pod koniec roku 1970 ukazał się powielony przez Ośrodek Metodyczny w Krakowie skrypt Z. Opiala pt. *Zbiory i relacje* dla I klasy liceum matematyczno-fizycznego; jest to pierwsza część zamierzonego podręcznika, a zarazem pierwszy etap długofalowego planu Komisji rozwiązania trudności podręcznikowych dla liceów.

2. Współpraca PTM z instytucjami oświatowymi i szkolnictwem. Sprawami szkolnictwa zajmowały się następujące Komisje PTM: 1) Komisje szkolnictwa i popularyzacji matematyki — działające przy Zarządzie Głównym oraz w Oddziałach Górnośląskim, Gdańskim (pod przewodnictwem kol. J. Lipińskiego) i Krakowskim; 2) Komisje szkolnictwa w Lublinie (pod przewodnictwem kol. J. Pawelca), Łodzi (pod przewodnictwem kol. L. Siewierskiego), Poznaniu (pod przewodnictwem kol. J. Musielaka) i w Toruniu (pod przewodnictwem kol. L. Jeśmanowicza).

Komisja przy Zarządzie Głównym odbyła jedno posiedzenie, na którym omówiono formy współpracy ze szkołami, ośrodkami metodycznymi, nauczycielstwem i władzami szkolnymi, a również formy popularyzacji matematyki ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży szkolnej. W posiedzeniu udział wzięli przedstawiciele kilku Oddziałów.

Powołanie komisji niemal we wszystkich Oddziałach należy uznać za prawidłowe posunięcie organizacyjne. Ze sprawozdań Zarządów wynika, że komisje ożywiają naszą współpracę ze szkolnictwem. Współpraca ta polega na wygłaszaniu przez członków PTM odczytów na konferencjach nauczycielskich i kursach wakacyjnych, organizowanych przez Centralny i Okręgowe Ośrodki Metodyczne, na pomocy przy organizowaniu i prowadzeniu klas matematycznych i eksperymentalnych, na organizowaniu odczytów dla nauczycieli i młodzieży szkolnej oraz na wspólnym prowadzeniu międzyszkolnych kółek matematycznych i kursów przygotowawczych do egzaminów na wyższe uczelnie (w Szczecinie), konsultacjach, naradach itp.

3. Odczyty dla nauczycieli. Następujące Zarządy Oddziałów organizowały odczyty dla nauczycieli: Gdański — 1, Górnośląski — 3, Łódzki — 2, Poznański — 8, Toruński — 15. Tematyka dotyczyła zagadnień z rachunku prawdopodobieństwa i teorii miary, logiki matematycznej i podstaw nauk matematycznych, równań różniczkowych i metod nauczania matematyki. Wykłady te prowadzili koledzy: Z. Ciesielski, L. Jeśmanowicz, B. Kamiński, L. Mikołajczyk, J. Musielak, T. Paliczka i L. Włodarski.

4. Seminaria dla nauczycieli. Zarząd Oddziału Szczecińskiego prowadził seminarium na temat maszyn matematycznych dla nauczycieli liceów (pod kierunkiem kol. W. Nowaka). Odbyło się 14 posiedzeń. Udział w seminarium wzięło 9 nauczycieli.

Zarząd Oddziału Górnośląskiego prowadził dwa seminaria: z rachunku prawdopodobieństwa (kierownik kol. J. Mola) i algebry abstrakcyjnej (kierownik kol. K. Szymiczek). Seminaria rozpoczęły się w listopadzie, każde z nich miało po 3 posiedzenia przy średniej frekwencji 30 osób. Seminaria te zorganizowano w porozumieniu z Okręgowym Ośrodkiem Metodycznym w Katowicach.

VII. Działalność PTM wśród młodzieży

1. Olimpiada Matematyczna. W roku sprawozdawczym odbyły się zawody II i III stopnia XXI Olimpiady Matematycznej oraz rozpoczęła się XXII Olimpiada.

Przebieg zakończonej XXI Olimpiady przedstawiał się w sposób następujący.

Wyniki zawodów w XXII Olimpiadzie Matematycznej

Okręgi	Katowice	Kraków	Lublin	Łódź	Poznań	Toruń	Warszawa	Wrocław	Razem
Liczba uczestników w zawodach I stopnia	115	126	130	108	93	158	215	114	1059
Liczba uczestników w zaw. II st.	20	44	31	20	20	45	63	29	272
Liczba uczestników w zaw. III st.	3	9	1	4	2	4	12	3	38
Przyznane dyplomy	1	5	0	3	0	1	5	0	15
Wyróżnienia	0	2	0	0	0	1	3	1	7

Poza konkursem jeden zawodnik, laureat poprzedniej olimpiady, uzyskał nagrodę.

Zgodnie z regulaminem przyznano nagrody pieniężne nauczycielom zawodników nagrodzonych lub wyróżnionych po raz pierwszy.

Uroczystość zakończenia XXI Olimpiady Matematycznej odbyła się 15 czerwca 1970 r. w sali konferencyjnej Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w obecności przedstawicieli PTM i Uniwersytetu Warszawskiego. Nagrodzonym zawodnikom wręczono nagrody pieniężne w postaci wkładów na książeczkach oszczędnościowych PKO, ufundowane przez różne instytucje, oraz książki matematyczne ofiarowane przez Zarząd Główny PTM, PWN, PZWS, Redakcję „Młodego Technika" oraz kol. Jerzego Łosia.

Z grupy nagrodzonych zawodników wybrano ośmioosobową delegację, która pod kierownictwem i opieką członków Komitetu Głównego, kolegów A. Mąkowskiego i M. Bryńskiego, uczestniczyła w zawodach XII Międzynarodowej Olimpiady Matematycznej, która odbyła się w lipcu na Węgrzech. Drużyna nasza zajęła dalekie, jedenaste miejsce (wszystkich

drużyn było 14). Uczeń Marek Zakrzewski uzyskał nagrodę III stopnia. Ogólny poziom zawodników XXI Olimpiady Matematycznej był słaby.

2. Międzyszkolne koła matematyczne. Dziewięć Oddziałów PTM prowadzi 27 kół; ogólna liczba posiedzeń (dwugodzinnych) wyniosła 364, w tym najwięcej w Krakowie (34).

Tematyka na posiedzeniach jest różnorodna, na ogół wykraczająca poza programy szkolne. Składają się na nią zagadnienia z logiki, teorii mnogości i niekiedy wybrane zagadnienia z topologii i analizy funkcjonalnej, rachunku prawdopodobieństwa, elementów geometrii, rachunku wektorowego, algebry liniowej, analizy matematycznej (teoria liczb rzeczywistych i zespolonych, badanie funkcji, ciągi, szeregi, rachunek całkowy), a nawet programowania i sterowania optymalnego. Poważne miejsce w programach kół międzyszkolnych zajmuje programowanie maszyn matematycznych i metody numeryczne (niekiedy z ćwiczeniami na maszynach elektronicznych) oraz rozwiązanie trudnych zadań — najczęściej zadań z olimpiad matematycznych, krajowej i zagranicznych.

Koła międzyszkolne prowadzą przeważnie młodsi matematycy, ale nie brak nazwisk profesorów i docentów. Zarząd Oddziału Górnośląskiego zaprasza na posiedzenia duże grupy uczniów, przy czym praca odbywa się w grupach, na których zajęcia prowadzą studenci wydziału matematycznego pod opieką kierownika koła.

Międzyszkolne koła matematyczne przeżywają ostatnio bujny rozwój i stały się najpopularniejszą (i być może najpożyteczniejszą) formą działalności PTM wśród młodzieży.

3. Odczyty dla młodzieży szkolnej. Oddział Poznański zorganizował 24 odczyty, a Toruński 9.

Tematem tych odczytów były maszyny matematyczne, historia matematyki i zagadnienia z teorii mnogości i analizy matematycznej. Prelegentami byli kol.: J. Bednarz, M. Ceglarska, A. Dyczkowski, B. Kamiński, R. Kala, M. Koroński, R. Kiełpiński, A. Nowicki, S. Stanko i M. Żera.

VIII. Popularyzacja matematyki

1. Odczyty dla publiczności. Komisja popularyzacji matematyki i szkolnictwa średniego przeprowadziła akcję nawiązującą do tradycyjnego już w Oddziale Warszawskim organizowania raz do roku cyklu odczytów popularnych dla szerokiej publiczności. Hasło Komisji „Listopad miesiącem popularyzacji matematyki" — napotkało trudności finansowe wskutek braku finansów w końcu roku budżetowego. Dodatkowa dotacja PAN w wysokości 31 000 zł, przyznana w grudniu 1970 r., umożliwiła częściową realizację zamierzenia Komisji. W 6 Oddziałach odbyło się

30 odczytów popularnych, reklamowanych w prasie i przez afisze (w ubiegłym roku było ogółem tylko 13 odczytów tego typu):

Odczyty popularne

Oddział	Liczba odczytów	Frekwencja przeciętna
Gdański	2	48
Górnośląski	11	60
Krakowski	4	87
Lubelski	4	brak danych
Toruński	4	140
Warszawski	5	200
Razem	30	

Najwięcej odczytów poświęconych było zagadnieniom związanym z nowymi programami szkolnymi. Zarząd Oddziału Warszawskiego zorganizował cykl wykładów pod wspólnym tytułem „Nowa matematyka wkracza do szkół". Z innych tematów wymienić należy historię matematyki, logikę, teorię miary, rachunek prawdopodobieństwa i statystykę oraz teorię zarządzania.

2. Popularyzacja za pośrednictwem prasy i środków masowego przekazu. Godna naśladowania jest inicjatywa Zarządu Oddziału Górnośląskiego stwarzania zespołów specjalizujących się w popularyzacji nauki w prasie, radiu i telewizji. Zarząd ten powołał oddzielną komisję informacyjną pod przewodnictwem kol. E. Siwka.

Komisja informacyjna w Oddziale Górnośląskim działalność swą rozpoczęła od poparcia listopadowej „ofensywy" popularyzacji matematyki artykułami popularnonaukowymi w prasie Górnośląskiej (pióra kol. J. Mioduszewskiego i E. Siwka).

Należy również podkreślić działalność Zarządu Oddziału Poznańskiego, który zorganizował spotkanie międzyszkolnego koła matematycznego z prasą, radiem i telewizją w Ośrodku Maszyn Matematycznych i pogadankę radiową na temat międzyszkolnych kół matematycznych — z udziałem kolegów J. Albrychta, L. Mierzyńskiego i H. Wiśniewskiego. Prócz tego zrealizowano w Poznaniu wkładkę filmową z zajęć koła matematycznego dla przeglądu tygodnia TV Poznańskiej z udziałem kolegów J. Albrychta, H. Wiśniewskiego i Z. Dopierały; pierwsi dwaj współpracowali również w opracowaniu artykułu pt. „Komputer — maszyna do zarządzania". Wywiadu radiowego o nowych programach szkolnych udzielił kol. L. Jeśmanowicz.

Z inicjatywy Zarządu Oddziału Krakowskiego ukazał się artykuł prasowy kol. Z. Mosznera.

W okresie Zjazdu Katowickiego wywiadów prasowych i radiowych udzielili koledzy K. Kuratowski, J. Łoś i R. Sikorski.

IX. Wydawnictwa

1. Powołanie Komisji wydawnictw PTM. Zarząd Główny powołał 28. XI. Komisję wydawniczą pod przewodnictwem kol. M. Starka. Komisja w sposób następujący określiła swoje zadania:

Rosnąca liczba publikacji matematycznych oraz wydawanie ich przez coraz to większą liczbę instytucji wydawniczych — stawia przed PTM ważne zadania czuwania nad poziomem naukowym literatury matematycznej i zaspokajaniu we właściwych proporcjach potrzeb szkolnictwa i pracowników wszystkich zawodów, posługujących się metodami matematycznymi. Do bezpośrednich zadań Komisji należeć więc będzie: 1) krytyczne ustosunkowanie się do wybranych publikacji, 2) perspektywiczna ocena potrzeb wydawniczych i przekazywanie jej wydawcom i innym właściwym instytucjom.

2. Trzecia seria „Roczników PTM". Zarząd Główny na posiedzeniu w dniu 24 czerwca 1970 r. upoważnił Prezydium ZG do podjęcia starań o utworzenie III serii „Roczników PTM", poświęconych matematyce stosowanej. Potrzeba tego wydawnictwa łączy się z nowymi zadaniami PTM po przyjęciu do Towarzystwa matematyków pracujących w zastosowaniach. Sprawa była dyskutowana w Komisjach PTM (wydawniczej i zastosowań matematyki). Projekt w obu Komisjach zyskał opinię pozytywną, co stanowić będzie podstawę do podjęcia przez Prezydium ZG u odpowiednich władz starań o zgodę i finanse.

3. Dwumiesięcznik dla młodzieży szkolnej. Realizując dezyderaty zgłaszane na dwóch ostatnich Walnych Zgromadzeniach PTM — Prezydium ZG PTM podjęło kroki wstępne w sprawie utworzenia czasopisma matematycznego dla młodzieży. Na jesieni odbyła się wstępna dyskusja w gronie matematyków na temat profilu pisma. Postanowiono wydawać pisma popularne z matematyki i fizyki wraz z Polskim Towarzystwem Fizycznym. Na ten temat odbyły się 2 posiedzenia przedstawicieli Prezydium PTM i Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Rezultatem tych rozmów jest porozumienie zawarte pomiędzy Zarządami Głównymi obu wyżej wymienionych Towarzystw w sprawie utworzenia wspólnego dwumiesięcznika dla młodzieży szkolnej, poświęconego matematyce i fizyce. Powołano grupę roboczą złożoną z kol. kol.: ze strony PTM — L. Jeśmanowicza, B. Misia i W. Szlenka; ze strony PTF — kol. kol. H. Chęcińskiej, J. Petykiewicza i Z. Płochockiego. Zadaniem jej będzie opracowanie założeń wstępnych i odpowiednich materiałów potrzebnych do uzyskania zezwolenia i środków finansowych.

4. Akcja wydawnicza Roczników PTM. W okresie sprawozdawczym ukazały się następujące zeszyty „Commentationes Mathematicae" XIII.2 (13 prac, 140 str., w tym 4 prace zagraniczne) oraz tom XIV jubileuszowy (19 prac, 182 str., wyłącznie prace polskie). Redakcja wysłała do druku tom XV (20 prac) i tom XVI (24 prace); zbiera nowe materiały do tomu XVII.

W okresie sprawozdawczym Komitet Redakcyjny odbył jedno posiedzenie dnia 24 czerwca w Katowicach. Na posiedzeniu tym omówiono bieżące sprawy redakcyjne, takie jak zasady przyjmowania prac do druku w czasopiśmie, konieczność bardziej szczegółowej selekcji prac zagranicznych, metody usprawnienia pracy Redakcji oraz sprawy prac odrzuconych.

Komitet Redakcyjny zbierał się wielokrotnie w ciągu roku w węższym składzie omawiając, w miarę napływania prac, bieżące sprawy Redakcji i przygotowując zeszyty do druku.

W roku 1970 wyszedł tylko jeden zeszyt „Wiadomości Matematycznych" nr XI.2. Zeszyt XII.2 nie ukazał się z powodu braku środków finansowych.

Zeszyt XI.2 o objętości 14,5 arkusza wydawniczego zawiera, prócz dotychczasowej tematyki „Wiadomości", obszerną dyskusję na temat podręczników matematyki dla szkół średnich oraz artykuły przeglądowe na wyższym poziomie.

Zeszyt XII.2, który ukazał się w tym roku, zawiera materiały z jubileuszowego zjazdu PTM, w szczególności kilka referatów tam wygłoszonych. Ze względu na to, że na znaczą część zeszytu składają się referaty przekrojowe, ma on inny charakter niż dotychczasowe.

Przekazano do druku tom XIII, który ukazał się w połowie 1971 r. Zawiera on również w dużej części artykuły przekrojowe oraz krótkie omówienie Zjazdu Katowickiego. Referatów naukowych związanych z tym zjazdem Redakcja dotychczas nie uzyskała.

W roku 1970 z Komitetu Redakcyjnego ustąpił kol. A. Lelek, w związku z czym dział zadań czasowo został zawieszony. Redakcja zamierza w najbliższym czasie znaleźć redaktora tego działu i zwiększyć ilość drukowanych rozwiązań.

5. Składnica wydawnictw matematycznych we Wrocławiu. Zarząd Oddziału Wrocławskiego zakończył prace nad urządzeniem składnicy wydawnictw w budynku Instytutu Matematycznego PAN we Wrocławiu. Zakończono też inwentaryzację składnicy liczącej prawie 40 000 egzemplarzy. Tegoroczne dochody ze sprzedaży pokryły wydatki na inwestycje i opiekę nad magazynem.

6. Sprzedaż wydawnictw matematycznych. Działalność własna działu sprzedaży wydawnictw przyniosła i w tym roku dobre rezultaty w zakresie

sprzedaży zarówno bieżących wydawnictw własnych, jak i sprzedaży remanentów wydawniczych. Wpłynęło również na to punktualne wpłacanie prenumeraty przez większość członków PTM i powiększenie liczby członków PTM.

Na skutek tego nakłady „Wiadomości Matematycznych" zostały na rok 1971 podwyższone z 1700 egzemplarzy do 2200 oraz „Commentationes Mathematicae" — z 1500 do 1700 egzemplarzy. Odpowiednie liczby za rok sprawozdawczy przedstawiają się następująco:

Nakłady i prenumerata bieżąca „Roczników PTM"

Wyszczególnienie	Wiadomości Matematyczne	Commentationes Mathematicae
Nakłady	1700	1500
Prenumerata członków PTM	896	896
Prenumerata	500	120
Wymiana	60	60
Sprzedaż za pośrednictwem „Składnicy Księgarskiej"	100	90
Sprzedaż za pośrednictwem PWN	160	160
Razem	1776	1326

Wpływy ze sprzedaży bieżących nakładów oraz remanentów z lat ubiegłych wynosiły 116 892 zł.

Z zapasów wydawniczych ZG PTM przekazał bezpłatnie bibliotekom naukowym książki i czasopisma wartości 6 229 zł, instytucjom naukowym w Wietnamie — wartości 7 857 zł.

XI. Współpraca z zagranicą

1. Udział w Międzynarodowym Kongresie Matematycznym. Z niezależnych od ZG PTM przyczyn nie udało się wysłać liczniejszej delegacji PTM na odbywający się we wrześniu 1970 r. Międzynarodowy Kongres Matematyczny w Nicei; przy poparciu PTM wyjechała grupa złożona zaledwie z czterech osób, kolegów: K. Gęby, E. Fidelisa, J. Lipińskiego i Z. Szmydt.

2. Odczyty matematyków zagranicznych. Na posiedzeniach PTM 26 matematyków z 9 krajów wygłosiło ogółem 46 odczytów. Lista prelegentów zagranicznych jest następująca:

Anglia — M. Cartwright (7), G. Segal (1), B. Burrow (1);

Czechosłowacja — P. Hájek (1);

Francja — J. F. Méla (1);
Kanada — E. Gerlach (1);
NRD — W. Gahler (3), M. Herrmann (3), M. Domm (1);
Rumunia — A. Racz (1), E. Apostol (1), M. Regiis (1);
Węgry — S. Soos (1), S. Szàsz (3), M. Makkai (1), L. Tanassy (1);
Stany Zjednoczone — C. S. Kormitt (1), D. W. Henderson (2), P. Curtis (1), A. Zygmund (1), H. Fast (1);
Związek Radziecki — J. Kiguradze (3), W. N. Zołotariew (3), E. Jasińska (3), L. A. Skarniakow (2), Z. A. Chanturia (1).

W nawiasach podaliśmy liczby wygłoszonych odczytów przez poszczególne osoby.

Dwaj matematycy, prof. K. Simon i prof. J. F. Méla, byli gośćmi PTM.

3. Bezdewizowa wymiana pracowników naukowych. Ogólny rozmiar tej wymiany po każdej stronie wyniósł 70 osobodni. Z Czechosłowacji przyjechali do Polski w ramach tej wymiany następujący matematycy: Z. Vlášek, J. Obona (6 i 5 dni; obaj wzięli udział w zjeździe katowickim), K. Beneše, J. Voráček (po 8 dni; nawiązanie kontaktów naukowych), J. Bureše (7 dni, udział w konferencji z geometrii różniczkowej w Szczyrku), A. Dubce (10 dni), P. Hajek (pobyt w Warszawie, we Wrocławiu odczyt).

Do Czechosłowacji wyjechali następujący koledzy: L. Mikołajczyk (10 dni), L. Bieszk (7 dni), K. Goebel (7 dni), J. Ryll (6 dni), A. Wojciechowska (7 dni), P. Wojtaszczyk (7 dni) oraz E. Tutaj (6 dni).

Do Bułgarii wyjechał kol. W. Janowski (13 dni). Z Bułgarii przyjechali do naszego kraju dwaj członkowie Bułgarskiego Towarzystwa Matematyczno-Fizycznego: D. G. Dimitrow oraz Dinow.

4. Delegacje. Z inicjatywy Zarządu Głównego PTM Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego delegowało na konferencję na temat nauczania matematyki do Belgii (Knokke, maj 1970) przewodniczącego Komisji podręczników szkolnych, kol. Z. Semadeniego, oraz przewodniczącego Komisji szkolnictwa średniego, kol. L. Jeśmanowicza i Z. Opiala.

Na zaproszenie Jugosłowiańskiego Związku Towarzystw Matematyków, Fizyków i Astronomów wyjechał na zjazd tego Związku (11—22.IX, Ochryda) jako delegat PTM — kol. S. Rolewicz; wygłosił on na uroczystości otwarcia kongresu przemówienie powitalne oraz odczyt pt. „Optimal observability of linear systems".

5. Książki dla Wietnamu. PTM współdziałało z Instytutem Matematycznym PAN w zbieraniu książek matematycznych dla bibliotek wietnamskich. Prócz darów nadesłanych przez członków ZG PTM przekazał z zasobów PTM pewną liczbę czasopism.